

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 4.

V Ljubljani, 25. prosinca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Obupni položaj ljudskošolskega učiteljstva. — Moderna šola. — Naš denarni zavod. — Stik z ljudstvom. — Narodna stranka na Štajerskem in šolstvo. — Poziv. — Pisarna. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Inserati.

Obupni položaj ljudskošolskega učiteljstva.

I.

Zakonski načrt o regulaciji plač visokošolskim in srednješolskim profesorjem obsega sledeče važne določbe: Redni profesorji na visokih šolah dobe razen dosedanjih štirih petletnic po 800 K še peto po 1200 K, a tudi četrta petletnica se zviša na 1200 K, tako da bodo imeli že po 20 letih 10.000 K letne plača. Tudi njihovim vdovam se odmeri pokojnina po teh dohodkih. Najvišja plača visokošolskih profesorjev bo znašala 11.200 K. Na Dunaju dobe profesorji vseh visokih šol 800 K doklade. Izrednim visokošolskim profesorjem, ki so imeli dosedaj 3600 K plače in petletnice po 400 K, se zvišajo petletnice na 600 K, tako da bodo imeli z 20 službenimi leti 6000 K plače. Profesorjem na državnih učiliščih o porodništvu se zvišajo petletnice od 400 na 600 K, zato pa dobe le štiri petletnice namesto dosedanjih pet.

Srednjošolskim profesorjem se zvišata prvi dve petletnici za 100 K, zadnje tri pa za 200 K. Razen tega se jim za dosego petletnic vračunajo tudi leta supulture, in sicer do 8 let. Učitelji telovadbe na srednjih šolah pridejo po tretji petletnici v 9. in po peti petletnici v 8. činovni razred. Tudi njim se všteje do 8 let, ki so jih služili kot suplentje ali stalni učitelji na ljudskih ali meščanskih šolah. Službena doba za popolno pokojnino se jim zniža na 30 let.

Glavni učitelji na učiteljskih dobe iste petletnice kakor pravi učitelji na srednjih šolah. Vadniški učitelji pridejo lahko po tretji petletnici v 9., po peti petletnici pa v 8. činovni razred, ako imajo izpit za meščanske šole. Glavnim učiteljem se zvišata prvi dve petletnici na 300, zadnji dve pa na 400 K. Vadniški učitelji pa dobe zopet 6. petletnico, in sicer po 400 K.

Od srea privoščimo višješolskemu i srednješolskemu učiteljstvu to izboljšanje službenih prejemkov. Veseli nas, da se izpolni tudi vadniškemu učiteljstvu dolgo gojena želja. Vsako delo je vredno svojega plačila. Vsak delavec mora biti plačan tako, da — oproščen vseh gmotnih skrbi — lahko vse svoje moči posveča svojemu poklicu. Tako tudi delavec na kulturnem polju, in ta mora še bolj kakor vsak drugi, ker ima opraviti z živim meterijalom in ima njegova naloga namen, da dvigne

kulturo človeštva, da ga torej duševno osvobodi in osamosvoji.

Država izboljša tudi uradništvu plače. Tudi duhovščini se izpolni zahteva po uravnavi plač. Avtonomne oblasti skrbe, da so njihovi uslužbenci dobro plačani. Ljubljanski občinski svet je zopet sijajno reguliral plače uradnikom ljubljanskega magistrata, goriški deželni odbor je dal ob novem letu svojemu uradništvu več tisoč kron nagrade, deželni zbor moravski je sprejel predlog socialno-demokratskega poslanca Elderscha, da dá za i. 1907. za zvišanje plač deželnim slugam in delavcem 100.000 kron. In tako dalje . . .

Koder gospodujejo ljudje, ki imajo sree in voljo, tamkaj dobe toliko denarja, kolikor ga potrebujejo, da pošteno plačajo delo in delavca. To je popolnoma pravilno, zakaj — to poudarjamo še enkrat — vsak delavec mora biti plačan tako, da — oproščen vseh gmotnih skrbi — lahko vse svoje moči posveča svojemu poklicu.

Tako vsestransko izboljševanje splošnega gmotnega položaja pa je nujno in popolnoma opravičeno delo humanitete in pametnega socialnega naziranja že zategadelj, ker se cene vsem živilom in vsem potrebščinam neprestano višajo. Veliki kapital, ta najnesramnejši in najbolj oderuški izsesevalec delavnih slojev, pritiska z brezprimerno samopašnostjo na malega človeka ter mu pije kri in mozeg. Vse se draži: od mleka do uboge šivanke. Listi vsak dan poročajo, da so veliki industrijalci zopet dvignili ceno temu in onemu predmetu. Temu enomernemu naraščanju cen parira vsaj deloma vsestransko reguliranje službenih prejemkov in delavskih mezd, da ni treba ubogemu trpinu ustrojiti celo lastne kože in si iz nje sešiti obutve in da mu ni treba podaviti lastnih otrok, da bi mu ne odjedali pičlega kruha!

Samo za ubogo učiteljstvo ne store ničesar!

Službeni prejemki učiteljstva ostajajo v isti škandalozno-nesramni nižini, da se človeku zbuja upravičena sumnja: Namenoma hočejo poklicani faktorji tako, da beda in obup čimprej ubijeta učiteljstvo!

Tako ravnanje je neodpustno in vredno najodločnejše obsodbe! Ljudje, ki so krivi te splošne učiteljske mizerije, so narodni razbojniki, ki brez kazni in brez vesti izvršujejo

počasni, zato toliko bolj občuteni umorna celem tem stanul!

Koliko je že učiteljstvo pisalo, govorilo in prosilo! Prosililo je, kakor da mu kdo izkazuje milost, ako mu plača delo. Vse je bilo zaman! Umrli minister pl. Hartel je ponesel s sabo v grob neizpolnjeno dano besedo, da mu bo prva skrb, sanirati deželne finance v svrhu regulacije učiteljskih plač. Kdor pride v katerokoli glavno mesto, sreča lahko vsakih sto korakov kakega mogočnega, ki je dal učiteljstvu svojo moško besedo, da zastavi ves svoj upliv in vse svoje talente za pravično regulacijo učiteljskih plač. Kaj smo čakali? Vsak mož-beseda se je izprevergel v figa-možal! Učiteljstvo dela, strada in trpi, mogočnega hodijo brez kazni, češčenji in poveljevani, svoja brezdelna pota, saj so storili domovini dobro delo, ker nečejo plačati učiteljstva, ki pije njeno kri!

Prekletstvo takim ubijalcem poštenega učiteljstva, da, sramota taki domovini, ki neče plačati svojih najboljših, svojih najzvestejših sinov!

Roke učiteljstva, bridko izkušane v težkem, neznosnem boju življenja, tiste roke, ki naj bi blagoslavljele, se stiskajo v pesti in čakajo ugodnega trenutka, da udarijo po zarotnikih in kaznujejo tiste, ki ga po nedolžnem ubijajo!

Kaj naj stori učiteljstvo?

Lahko povemo danes na glas, da smo izkušali v dunajskem parlamentu izprožiti veliko akcijo, ki naj bi končno in definitivno uredila učiteljsko gmotno vprašanje. Dobili smo pohlevno obljubo — drugega nič! Šli so na Dunaj bosanski učitelji prositi kruha. Obuli so praznične črevlje, da bi stopili na cesarski dvor. Vrata so bila zaprta! Leta 1899. je govorilo na Dunaju o Vseh svetih vse avstrijsko učiteljstvo: glava pri glavi — šesttisoč „pionirjev prosvete“ je klicalo: Kruha! Kruha! Kruha! — Hvaležna Avstrija ni čula tega klica! Znan je imponantni velikonočni shod kranjskega učiteljstva; še sedaj nam zvone v spominu obljube deželnih poslancev. Kaj je nastalo iz besed? Sirova satira na utemeljeno, v zakonu, ki ga je sankcioniral cesar, utemeljeno

zahtevo: Nastalo je ubogih 25%! Štajersko učiteljstvo se napravlja v Gradec. Rodovinski očetje pospravljajo zadnje krajcarje, da pojdejo manifestirat za svoje pravice. Kaj ponesó s shoda? Ali tudi samo obljube? Prazen nič? Med goriškim učiteljstvom kipi in vre. V Dalmaciji in v Istri se dviga vihar ogorčenja brezpravnih, zatiranih mas. Vse je pripravljeno kakor pred velikanskim viharjem. „Pionirji prosvete“ trpe in stradajo, hvaležna domovina zapira svoje blagajnice, mogočnega hodijo brez stida in vesti svoja nedelavna pota, češ, dali smo jim besedo, zato jim ni treba kruha!

Kakor kaže preteklost, ne pomagajo prošnje nič. Čemu pa tudi prošnje? Ali ni poniževalno za poštenega in dostojnega človeka, ako mora prosjačiti za to, kar mu zagotavlja zakon? Ali niso vredni kazenskega preganjanja tisti, ki vedoma in brez prestanka greše proti natančnim in jasnim določilom zakona, ki so ga pozvani čuvati in izvrševati? Take tvrdoglave in brezvestne zakonolomce bi treba vse po vrsti posaditi na zatožno klop in jih obsoditi s postom, da bi se vsaj za nekaj časa mogli uživati v položaj učiteljstva! Kadar zavlada v parlamentu druga, ljudska volja, bo treba poskrbeti, da se dobi določba, ki bo primerno kaznovala tudi take grešnike in jim zabičila, da je treba upoštevati tudi one paragrafe, ki govore za učiteljstvo, a ne samo onih, ki govore proti učiteljstvu. Tej dvojni meri mora biti enkrat konec! To je krivica najvišje stopnje!

V prvi vrsti nosi odgovornost za sedanji obupni položaj ljudskošolskega učiteljstva visoka cesarska kraljeva vlada, tako centralna kakor vsaka deželna. Centralna vlada ni še genila niti z mezincem, okovanim z demantnimi prstani, da bi se sploh, kaj začelo delati za uravnavo kričečih gmotnih razmer učiteljstva. Vlada si samo domišlja, da ima zgolj pravice, a nič dolžnosti. Naše mnenje pa je, da so tam tudi druge, kjer so prve. Zato bo treba začeti ignorirati odslej vsako vladno naredbo, ki nalaga delo, in to toliko časa, dokler ne pride naredba o kruhu v obliki kovanega denarja!

Moderna šola.

Utopija iz Devete dežele.

Poročal na učit. večeru v Ljubljani Karel Wider.

(Dalje.)

Toda nazaj k našemu listu!

Učitelj veli učencu: „Odprite dnevne novice!“

Listi zašume en hip — in zopet tišina.

„Čitaj, B!“

Učenec čita: „Naučni minister Andrej Šolar je odstopil zaradi visoke starosti. Pred enim mesecem je praznoval svoj osemdeseti rojstni dan, minister je bil 36 let. Naslednik mu bo imenovan v kratkem.“

Učitelj vpraša: „Kdo pozna bivšega naučnega ministra?“

Skoro vsi učenci vstanejo.

Učitelj obesi na zid veliko stenske tablo, na kateri je bilo osem oseb, podobe ministrov Devete dežele.

„Kateri je g. Andrej Šolar?“

Učenci pokažejo na prvega izmed oseb.

„Dobro! Kaj pa je minister?“

„Najvišji sodelavec kraljev in izvršitelj deželnih postav in zakonov.“

„In kateri je naučni minister?“

„Naučni minister ima skrbeti za nauk, torej za šole.“

„Za katere šole skrbi?“

„Za vse, od najvišje do najnižje.“

„Katere šole pa so to?“

„To so vseučilišče, srednje, meščanske, obrtne in ljudske šole.“

„In kakšna šola je naša šola!“

„Naša šola je ljudska šola.“

Tako je šlo dalje, dokler ni bila obravnavana vsa novica.

Učitelj ukaže: „C, čitaj dalje!“

Učenec čita: „Pri Mirnem dolu je skočil brzovlak s tira. Štirje vozovi so razbiti, 18 oseb je več ali manj ranjenih, štiri celo smrtno nevarno. Vzrok nesreče še ni pojasnjen, a gotovo je, da ne zadene železniškega osobja nobena krivda. Več o tem poročamo prihodnjik.“

Učitelj vpraša: „Kdo je že bil v Mirnem dolu?“

Nekaj učencev vstane.

„Povej mi, kako pridemo v Mirni dol!“

Učenec: „Na kolodvoru št. I. stopimo na brzovlak zjutraj ob 6:27. Prej vzamemo pri avtomatu vozni listek, ki stane sem in tja 72 v. Peljemo se proti severu in zavijemo po drugi postaji proti vzhodu. Četrta postaja je Mirni dol. Vas stoji v mirni in

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca grudna 1906 **K 231.879'63.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Stik z ljudstvom.

(Dalje.)

5. Snovanje posojilnic.

Slabe gmotne razmere, ki v njih živi slovensko učiteljstvo, in pa preziranje našega stanu od strani voditeljev našega ljudstva in nekaterih drugih merodajnih činiteljev, ki imajo v rokah ljudsko šolstvo in usodo ljudskega učiteljstva, so nas prisilile, da smo se začeli učitelji krepko združevati po raznih društvih in zadrugah. Ta društva bijejo dandanes hud boj za ugled šolstva in za obstanek ljudskega učiteljstva. Ta boj bo pa izvojevan šele takrat, kadar bo naša organizacija slonela na zanesljivih gmotnih tleh. V ta namen smo se začeli ljudski učitelji organizovati zadnji čas tudi na gospodarskem polju, na polju združništva. Pred dobrima dvema letoma smo si ustanovili „Učiteljsko hranilnico in posojilnico“, ki se tako lepo razvija, da je veselje. Letos nam izkazuje že **2655 K 62 h** čistega dobička, ki se razdeli zgolj v učiteljske namene. Letos je pa dobila naša hranilnica in posojilnica čvrsto sestrico „Učiteljsko tiskarno“, ki tako vrlo napreduje, da ne bo dolgo, ko bomo z njeno pomočjo dvignili svoj stan v vrsto tistih stanov, ki vodijo usodo našega ljudstva. Seveda, ne smemo pa hoditi sami zase in iskati zgolj lastnih koristi, ampak moramo stopiti tudi med ljudstvo ter tudi njega dvigniti na gospodarskem polju ter ga iztrgati iz rok tistih, ki se boje ljudske naobrazbe.

tihi, czki dolinici, obdani od nizkih hribov, skoro ločeno od vsega sveta in zato njeno ime“.

Učitelj obesi na tablo veliko sliko Mirnega dola. Zraven pa obesi zemljevid domače dežele, na katerem kažejo in opisujejo natančneje pot od glavnega mesta v Mirni dol.

Nato se prične natančno opisovanje nesreče pri Mirnem dolu. Opisovali so ves ustroj železnic, razne vrste vlakov, gonilne sile, osobe pri vlakih i. t. d., dalje razne nesreče in njihov vzroke. Na vseh odgovorih učencev se je poznalo, da taki pogovori niso poredki, temveč nekaj vsakdanjega.

Tako se je obravnavalo še mnogo dnevnih novic, tudi nekaj iz politike, seveda iz splošnega, višjega, ne strankarskega stališča. Učenci so imeli o navadnejših dnevnih vprašanjih jasne pojme in to v vprašanjih, o katerih se učencem naših dni na zemlji še sanjalo ni.

Med temi pogovori je prišlo na vrsto tudi računstvo. Med novicami je bila tudi sledeča:

„V Dolgi vasi je nastal zaradi strele minoli četrtek velik požar; trem posestnikom so pogorela vsa poslopja. Škode je pri prvem 4900 K, pri drugem 7200 K, pri tretjem 3500 K; prvi je bil zavarovan za 2000 K, drugi za 6500 K, tretji pa le za 1000 K. Škoda je torej jako velika“.

Stopiti moramo torej med ljudstvo ter tudi za ljudstvo snovati in ustanovljati take hranilnice in posojilnice, ki bo imel učitelj v njih vplivno besedo. Na ta način pride ljudstvo navzlic vsemu hujskanju zoper šolo in učiteljstvo do izpoznanja, da mu je ljudski učitelj odkritosrčen in blag dobrotnik.

Če obstoji v občini že posojilnica, ki nje voditelji niso naklonjeni šolstvu in učiteljstvu, naj se s pomočjo učitelja ustanovi konkurenčna posojilnica, ki bo v rokah učiteljstva ter šoli in učiteljstvu prijaznih mož. S tem delovanjem učiteljstvo veliko pridobi na veljavi in ugledu in le potom združništva se nam bo mogoče povspeti v vrsto voditeljev našega ljudstva. Vzemimo si za zgled „Zavezinega“ tajnika, tovariša Dragotina Česnika iz Knežaka. Mož je bil župan v Knežaku in njegov ugled med ljudstvom je rasel zaradi njegovega nesebičnega in požrtvovalnega delovanja za ljudstvo od dne do dne. To je peklo klerikalce; zato so sklenili, da ga odtrgajo od ljudstva. V ta namen so ustanovili v Knežaku svojo posojilnico ter poskrbeli, da so napravili ljudstvo odvisno od nje. Odvisni kmetje, ki so bili poprej najzvestejši pristaši Česnikovi, so morali zdaj nastopiti proti svojemu dobrotniku. Posledica tega hujskanja je bila, da so Česnika pri prvih občinskih volitvah vrgli z županskega stola in iz občinskega odbora. Mislili so, Česnika smo že ubili. Pa ga niso. Vrli mož je po klerikalnem vzorcu ustanovil v Knežaku novo posojilnico, ki dela veliko konkurenco svoji klerikalni sestri; v štirih mesecih svojega obstanka ima že 60.000 K prometa! S tem so se vroča tla pod Česnikovimi nogami ohladila in ljudstvo je začelo zopet se vračati zaupno v njegovo zavetje in varstvo.

Tovariši, posnemajte tega vrlega tovariša Česnika ter ustanovljajte povsodi, kjer se nahaja klerikalna posojilnica, s pomočjo uglednih naprednih domačinov novo posojilnico, ki boste imeli vi v nji vplivno besedo! Kjer pa še ni nobene posojilnice, ne zamudite nobenega dneva in jo takoj ustanovite.

Pravkar je izšel v novi izdaji „Slovenski posojilničar“ iz peresa znanega posojilniškega strokovnjaka, tovariša

Pređen se je izračunala škoda, se je natančno obravnavalo, kje je Dolga vas, slično kakor pri Mirnem dolu, potem vzroki požara, korist in način zavarovanja i. t. d.

Tako se je okrog teh vsakdanjih, a iz resničnega življenja vzetih novic koncentriralo ves pouk: čitanje, jezikovni pouk v obliki lepega in slovniško pravilnega pripovedovanja, domoznanstvo, računstvo itd.

Nisem se mogel dovolj načuditi zanimanju, s katerim so sledili učenci tem pogovorom in kako vzorna disciplina je vladala ves čas. To so bili realni dogodki, vzeti iz življenja, ki vrvi dannadan krog nas, provzročujoč razne nezgode, ne pa one neslane povestice, ki smo jih čitali mi še svoj čas na zemlji, pri katerih so otroci navadno že zevali, komaj so zvedeli, o čem hočemo čitati ali so že poiskali dotično berilo v čitanki pređen jim je učitelj velel: „Knjige na klop!“

Prehitro je minil čas, ura je bila poldne. Učenci so spravili liste pod klop in tiho odšli iz sobe. Razkropili so se po tratah in potih obširnega šol. vrta.

Učitelj se mi pridruži in me odvede na vrt. Reče mi: „Mi kosimo ob pol eni uri. Učenci se prej malo naskačejo in razvedre, da jim jed bolje tekne“.

(Dalje.)

ravnatelja Ivana Lapajneteta, ki daje navodilo o snovanju in poslovanju slovenskih posojilnic. Cena trdo vezanemu izvodu te izboren pouk za posojilniško poslovanje obsegajoče knjige je 3 K, mehko vezanemu 2 K 40 h, nevezanemu 2 K. Naročnina se pošilja na „Centralno posojilnico slovensko“ v Krškem.

Za snovanje posojilnic daje potrebna navodila in pojasnila drage volje tudi ravnatelj „Zadružne zveze“ v Celju g. Franjo Jošt. Pa tudi naš list bo prinašal navodila, kako se snujejo in vodijo posojilnice.

Vodstvo učiteljske organizacije daje tudi drage volje pojasnila za snovanje in vodstvo posojilnic ter bo pošiljalo tudi veščake k ustanovitvam in šlo s svetom in dejanjem na roko vsakemu tovarišu, komur je mar učiteljski napredek in napredek našega ljudstva! Torej, tovariši le med ljudstvo za ljudstvo in za naš stan ter snujte posojilnice križem domovine! Uspeh ne izostane.

(Dalje.)

Slovensko učiteljstvo na Štajerskem, dne 2. februarja t. l. vsi v Gradec! Na shodu bo razgovor samo o gmot- nem stanju učiteljstva.

Narodna stranka na Štajerskem in šolstvo.

Iz poročila tovariša Vekoslava Strmška na ustanovnem shodu „Narodne stranke“.

Že davno je vsestransko priznana resnica: „Kdor ima šolo, ima oblast“. Zaradi tega so se že od nekdaj trudili tudi posamezniki kakor celi stanovi, posebno pa še nekatere politiške stranke, da bi dobili šolstvo v svojo oblast in ga tako uredili, kakor bi najbolj prijalo njihovim osebnim in rodovinskim, oziroma stanovskim ali strankarskim koristim. Dolgo časa se je vršil ta boj bolj prikrito pod različnimi pretvezami, šele v novjšem času je stopil v javnost kot tak, in sedaj je že precej navadno, da označi vsaka politiška stranka svoje stališče napram šoli. Smelo trdim, da je ta točka v programu vsake politiške stranke med najvažnejšimi, če ne najvažnejša. Naravno in potrebno je torej, da tudi naša stranka takoj jasno izreče, kaj misli ukreniti glede šolstva.

Naša narodna stranka je po mojem mnenju in prepričanju združitev vseh še duševno mladih narodnjakov, ki še verujejo v ideale in jih negujejo; narodnjakov, ki verujejo v boljšo bodočnost našega naroda in so pripravljeni zanj žrtvovati svoje duševne, telesne in gmotne sile brez ozira na lastno korist ali škodo. Vsi hočemo delati, vsi narodu pomagati in ga dvigniti, a nihče ne misli iskati pod njenim okriljem osebnega dobička.

V tem oziru smo gotovo najčistejši idealisti in torej tudi lahko in mirno izjavljamo: „Narodna stranka ne bo nikdar izkoriščala šole v strankarske namene“.

Kot stranka samostojno mislečih, svobodoljubnih rodoljubov bo „Narodna stranka“ pač povsod pospeševala splošno naobrazbo, skrbela bo torej tudi vselej, da se šolstvo primerno razvija, popolnuje, a na notranjo uredbo šol, na pouk in učiteljstvo pa ona kot politiška stranka ne bo vplivala. Šola ima vzvišeno in pretežno nalogo ter je nje uspeh odvisen od to-

likih činiteljev, da je vsako izkoriščanje te po politiških strankah pravo prokletstvo zanj in za izobrazbo naroda. Šola naj uči vselej resnico, ona naj vzgaja pravicoljubne, poštene, misleče in delavne ljudi. In kakor je resnica samo ena, tako more biti prava šola samo ena. Kakšna pa bodi ta šola, to naj odločujejo v to poklicani šolniki.

Zato bo „Narodna stranka“ delovala na to, da se šolstvo osamosvoji, da se izroči večim šolnikom in odvzame politiškim uradnikom in drugim, ki o njem ničesar ne razumejo. Na ta način bi se uredile šole edino po pedagoških načelih, kar je edino pravilno.

Pri vsem tem pa stavi narodna stranka dva glavna pogoja:

1. Vse naše šolstvo mora biti urejeno na narodni podlagi.

2. Ustanoviti se mora toliko in takih šol, da bo mogel vsak Slovenec dobiti svojem stanu potrebno naobrazbo v naših domačih šolah.

V doseg te svrhe se pa morajo zgoditi nekatere važne izpremembe. V prvi vrsti se mora ustanoviti za naše slovenske šole posebna deželna šolska oblast, ki bo vodila in urejevala naše šole, kakor je našim razmeram primerno. Sedaj urejujejo šolstvo po vsi deželi po enem kopitu, ki je pa mnogo bolj prikladno nemškemu delu dežele kakor slovenskemu. Naše šolske knjige so sicer slovenske, a se odlikujejo z jako slabim besedilom in so take, da bi, prevedene v nemščino, čisto lahko služile nemškim šolam. Sedaj se v tem oziru obrača nekaj na bolje, a silno počasi. Dočim smo dobili nove nemške knjige takorekoč na mah, kuhajo naše slovenske čitanke že leta in leta, in še ne vemo, kdaj dobimo vse. — To in marsikaj bi že bilo drugače, ko bi upravljal naše šole posebni deželni šolski svet, v katerem pa bi seveda morali odločevati naši ljudje.

Druga važna zahteva pa je ustanovitev slovenskega učiteljišča na Štajerskem.

Sedaj se izobrazuje učiteljstvo skoraj izključno na nemških učiteljiščih, kjer poučujejo slovenščino le po nekaj ur na teden. To je našim šolam na veliko škodo. Ko nastopi slovenski učitelj svojo službo, mora podajati otrokom snov v slovenščini, medtem ko si jo je on prisvojil v nemškem jeziku. Kako težavno je to, ve le tisti, ki je to izkusil. Kolikokrat mora iztikati in iskati po knjigah, da dobi primerne besede, in kako nerodno mu grede iz ust. Nikakor se ni čuditi, če se boje nekateri učitelji napisati par slovenskih vrstic za kak časopis ali za kakšno oblast, ko tečejo nemške besede kot olje izpod peresa. S kakšnim veseljem pa naj poučuje tak učitelj slovensko mladino, kako jo naj uči spisja in kako naj podpira narodno vzgojo?!

Slovensko učiteljišče na Štajerskem nam je torej neobhodno potrebno.

Temelj vsi naobrazbi polaga in ustvarja takozvana ljudska šola. Ona prevzame otroke od staršev, ona jim mora zbujati in razvijati duševne sile, jim mora uriti razne zmožnosti in jim mora podati one nauke, ki so vsakemu človeku neobhodno potrebni, da postane koristen član človeške družbe. Ljudska šola je veliki večini našega naroda edino izobraževališče in je torej za nas neprecenljive važnosti. Skrbeti moramo torej, da take šole ustanavljajo in popolnujejo povsod, kjer je potrebno, da bo res mogoče vsakomur obiskovati šolo in da ne bodo posamezni razredi prenapolnjeni.

A zahtevali bomo, da prispevata tudi država in dežela k stroškom za šolske stavbe. Ravno stroški za šolske stavbe, ki

jih morajo sedaj zmagovati edino le občine, so krivi, da nimamo ljudskih šol še povsod, kjer jih potrebujemo, in da ni naše ljudstvo bolj vneto za šolo.

Država in dežela sta si pridržali vse zakonodajstvo glede ljudske šole; obiskovanje ljudske šole je ravno tako občna državljanska dolžnost, kakor n. pr. vojaščina, in bilo bi torej tudi edino pravilno, če bi stroške za šolo pokrivali tako, kakor pokrivajo druge državne potrebe.

Kakor za ljudske šole, hoče „Narodna stranka“ skrbeti tudi za meščanske in srednje, pa tudi za obrtne, kmetijske in druge stanovske in strokovne šole.

Sedaj nimamo še nobene slovenske srednje šole, ker sta nam slovensko-nemški spodnji gimnaziji v Celju in Mariboru le v zasmeh. Mi pa hočemo popolne slovenske gimnazije in realke, slovenske meščanske in druge šole, da si bodo mogli naši otroci v svojem maternem jeziku pridobiti potrebno naobrazbo. Le v takih šolah ostanejo naši dečki zvesti sinovi svojega naroda, le iz takih šol se širi prava naobrazba med narodom. Koliko nadebudnih mladeničev nam danes ubijajo in odtujajo nemške srednje šole.

Če sedaj še rečem, da bo zahtevala „Narodna stranka“ tudi slovensko vseučilišče v Ljubljani, je to le naravna posledica zgorajšnjih zahtev. Brez vseučilišča narod ne more obstati, ker ono je najvišja šola, največje ognjišče vse znanosti, odkoder se širijo blagodejni žarki na vse strani. Ono nam izobrazuje profesorje za srednje šole, sodnike, advokate, zdravnike itd. Ako hočejo vsi ti svoje službe vestno izpolnjevati, ako hočejo biti dobri prijatelji naroda in ne le njegovi izžemalci in koristolovci, morajo pač temeljito obvladati naš jezik, oni morajo natančno poznati narodno življenje in navade naroda, kratko: njihova naobrazba mora biti skoziinsko narodna. Kdor torej pošteno misli z našim narodom, mora priznati, da mu je slovensko vseučilišče prava življenjska potreba. (Konec.)

Poziv

udeležencem splošnega učiteljskega shoda v Gradcu dne 2. februarja t. l.!

P. n. udeleženci, ki se peljejo dne 2. februarja v Gradec iz Celja ali mimo Celja, naj uredite to tako, da uporabijo vlak, ki gre ob 7. uri 17 minut iz Celja. Oni tovariši in tovarišice pa, ki se že 1. februarja peljejo v Gradec, naj pa 2. februarja ob pol 12. uri predpoldne pričakujejo na graškem južnem kolodvoru svoje sodruštvo. Potem pa skupno vsi na zborovališčel

Vodstvo

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ v Celju.

Pisarna.

XLVII.

Vprašanje:

Dne 14. novembra 1903. sem vložila utok potom c. kr. deželnega šol. sveta v Trstu za Istro proti odloku ravno istega c. kr. dež. šolskega sveta z dne 23. septembra 1903. na naučno ministrstvo. O odloku na ta utok sem bila obveščena po c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kopru z dne 16. oktobra 1903., št. 976, s prilogami A, B, C, D, E in F.

Da pojasnim v nastopnem svoj kritični položaj! V mesecu aprilu 1885. l. sem položila izpit učit. usposobljenja. Prve moje

službe so bile v tržaški okolici, in sicer na Proseku—Kontovelju in v Skednju. Tu sem uživala tudi dve starostni službeni dokladi. Nadalje sem službovala še štiri leta, t. j. od 1894.—1898. istotam. Pred pretekom naslednjih 5 let (za tretjo kvinkvenijo) sem se morala zaradi bolezni odpovedati službi ter jo pretrgati za 9 mesecev. Po preteku tega časa sem nastopila službo v Koprskem okraju na dvorazrednici v Lazaretu. Ker imata Trst in Istra skupno službeno reciprociteto, sem vložila prošnjo na c. kr. okr. šol. svet v Kopru, oziroma na c. kr. deželni šol. svet v Trstu za Istro, da bi se mi pripoznali dotedaj uživani petletnici ter tudi ona leta od 1894.—1898.; ta pa mi prošnjo zavrne, češ, da sem bila iz službe odpuščena. To je isti odlok, proti kateremu sem vložila utok na naučno ministrstvo. Kakor se mora vse uradne dopise poslati potom šol. vodstva na okraj. šol. svet — odtod šele gredo na določeno mesto — vložila sem tudi jaz svoj utok potom šolskega vodstva na c. kr. okraj. šol. svet. A glej!

Isti utok je bil vknjižen pri okraj. šol. svetu v Kopru pod št. 1159, 16./11. 1903. Zahtevala sem čez dlje časa rešitev svojega utoka, nakar dobim odgovor, da mi je ta odbit, ker sem službo pretrgala in ker sem bila iz nje odpuščena. Jaz ne bodi lena — sem pozvedovala o zgodovini in potovanju svojega utoka. Izvedela sem pravo, namreč, da ni bil nikdar na Dunaju; to mi je povedal eden članov istega c. kr. okr. šol. sveta. Isti gospod mi je tudi nasvetoval, naj zahtevam original rešitve v prepis. A kaj mi podeli urad koperskega okr. šol. sveta?! Mojo prošnjo s popolnoma nedotaknjnim kolekom mi vrne brez vsake druge besede kot: „K. K. Bezirksschulrath in Capodistria. Praes. 16. XI. 1903., Nr. 1159“.

Na opetovano mojo prošnjo za original rešitve je zahteval nadzornik še tisto prošnjo nazaj. Bodi, in poslala sem mu jo! Kaj mi tudi rabi ta prošnja?! Nedotaknjenega kolka je pa bilo vendar škoda.

Ker ni bilo ne v Kopru ne v Trstu in ne na ministrstvu pomoči zame, se mi je ponudil neki član c. kr. okr. šol. sveta ter me zagotovil, da on dožene stvar do konca ter mi pribori, kar mi drugi nočejo. Boril se je gospod celih šest mesecev, pa brez uspeha; zakaj po preteku tega časa mi vrne moje dokumente s pripombo, da mi manjka še najglavnejši vir, t. j. potrdilo od tržaške mestne občine, da sem se v resnici sama odpovedala službi. Slušala sem ter si preskrbela tudi to. Isti gospod mi je naročil, naj začnem sedaj vso stvar iznova. Pričela sem, a koj pri višji šol. inštanci — v Kopru namreč — sem zadela ob nepremakljivo steno. Vrne mi mojo novo prošnjo s pripombo, da sta vso stvar imela že deželni šol. svet in tudi ministrstvo v rokah, tedaj čemu treba novega pisanja? To je tedaj moj službeni boj za že priznane in uživane pravice.

Prosim tedaj pojasnila:

1. Sme li c. kr. okr. šol. svet pridržati v svojem arhivu prošnje učitelja na kako višjo šolsko inštanco?
2. Urad okr. šol. sveta v Kopru trdi, da je moja prošnja bila pri ministrstvu. Če je bila, kar ni mogoče — ali lahko uložim pritožbo na višje sodišče in zahtevam lahko original v pregled, oziroma v prepis?
3. Imam li kaj upanja do zmage? Da se mi priznajo moja službena leta in doklade.
4. Če je kaj upanja, nasvetujte mi kakega v šolskih stvareh večšega odvetnika, ki mu naj izročim vso zadevo!
5. Sme li okr. šol. svet moje prošnje na višje istance vrniti, ne da bi jih poslal na določeno jim mesto? To se je zgodilo pri moji II. prošnji.

6. Služila sem v tržaški okolici celih 17 let, imela sem tedaj pravico do $\frac{2}{3}$ cele moje plače, da se mi všteva v penzijo. Ali zahtevam to še sedaj lahko?

7. Bil je povsem dokazano, da nisem pretrgala službe celo leto in da sem se ji sama odpovedala. (Glej zakon za Istro z dne 30. marca 1870., dež. zak. § 61.)

Zatirana učiteljica.

Odgovor:

Pređen Vam moremo prav svetovati, bi morali vse Vaše akte, dekrete in odloke imeti v rokah. Iz njih bi se prepričali: prvič, kakšne pravice so se bile Vam podelili takrat, ko so Vas v Istri nastavili, drugič pa, ali so Vaše prošnje in pritožbe res prišle ali pa ne v roke tistim inštamam, na katere so bile naslovljene.

Iz vseh Vaših trnjevih potov, za kar Vas pomilujemo, pa posnemljemo, da ste žalibog menda Vi sami zakrivali, da se nahajate v nepovoljnem materialnem in pravnem položaju. Ko ste še služili v tržaški okolici, ni kazalo, da ste se službi odpovedali. Koristnejše za Vas bi bilo, da bi si bili le dopust izposlovali, ker s tem ne bi bili službovanja pretrgali, kar je bilo prvo zlo. Drugo zlo je bilo, da ste bili najbrže takrat, ko ste sprejeli novo službo v Istri, zadovoljni s službenim dekretom, v katerem se je Vam priznala najbrže edino le plača, a nobena kvinkvenija. — Zaradi tega sodimo mi — kolikor nam je pač to mogoče razsoditi iz Vaših vrstic — da bo mogoče priti do prvih (1., 2. ali 3.) službeno-starostnih doklad edino le milostnim potom. Sicer smo pa Vam na daljno razpolago.

XLVIII.

Vprašanje:

Imel sem kot nadučitelj dosedaj prosto stanovanje. Slučajno pa sem dobil svojo hišo in v nji stanujem. To je dalo povod kraj. šol. svetu v D., da je izposloval pri c. kr. okr. šol. svetu odlok, ki mu zagotavlja, da sme krajni šol. svet sedaj moje šolsko stanovanje v najem dati, a ne jaz kot pravi uživalec, tako motivira svoj vkrep, ker imam stanovanje v lastni hiši. Je li ima c. kr. okr. šol. svet prav? Jaz menim, da ne, saj je stanovanje moje in mi gre po zakonu.

Nekateri ljubljanski učitelji tudi v lastnih hišah stanujejo, a stanarina se jim vseeno plačuje.

J. R.

Odgovor:

Izvolite najprvo pogledati v svoj dekret. Ondi stoji, da Vam gre naturalno stanovanje ali 200 K stanarine. Ako Vam da krajni šolski svet 200 K stanarine namesto naturalnega stanovanja, ki ga Vi nočete uživati, se ne morete pritožiti zoper krajni šolski svet, ki je lastnik šolskega poslopja. Pritožba bi bila le tedaj utemeljena, ako se Vaše stanovanje sedaj tako uporablja, da je to uporabljanje na škodo šoli in na kvar šolskemu in učnemu redu.

Če pa Vam krajni šolski svet ne plačuje 200 K stanarine, imate pravico pritožiti se na c. kr. deželni šolski svet zoper odlok c. kr. okrajnega šolskega sveta; to namreč tedaj, ako se Vam brani, dajati prazno naturalno stanovanje v najem stranki, ki ga ne uporablja na škodo učnim namenom.

Ako pa šolsko stanovanje ugaja vsem predpisom in ga krajni šolski svet ne more ali noče oddati za 200 K v najem, tedaj je pravica na njegovi strani, in Vam kaže, da daste Vi stanovanje v svoji hiši v najem in se vrnete v šolsko poslopje.

XLIX.

Vprašanje:

Učitelj je bil kaznovan pred 5. leti s tem, da se mu ni priznala, oziroma ne nakazala starostna doklada po c. kr. dež.

šol. svetu vkljub temu, da mu jo je c. kr. okr. šol. svet bil pripoznal.

Sedaj po dolgih 5. letih se mu je vendar priznala starostna doklada — oziroma kar dve ob enem; noče se mu priznati pa povrnitev starostne doklade skupno za 5 let nazaj. t. j. 400 K.

1. Ali je opravičen učitelj tirjati sedaj tudi za 5 letno prikrajšbo na starostni dokladi v skupnem znesku 400 K? Zdi se mi, da je upravno sodišče pred več leti na rekurs nekega — menda moravskega učitelja — enak slučaj za tako povrnitev ugodno rešilo.

2. Starostna doklada menda učitelju pripada po razsodbi upravnega sodišča od dneva dekreta definitivne nastave, ne šele prihodnji mesec potem.

X.

Odgovor:

To je zamotano vprašanje. Pravilno so postopale šolske gosposke v tem slučaju, ako so izrekle v dekretu, s katerim so Vas disciplinirale, da se Vam kvinkvenija za pet let zavleče. S tem bi bili na škodi le za obresti od 400 K. Tako boste pa na škodi za celih 400 K, ako ne boste služili toliko časa, da se Vam pripozna vseh 6 kvinkvenij. Vložite prošnjo, da se Vam vsaj za 2 leti prej pripozna prva kvinkvenija, oziroma tudi druga doklada od teh dveh; zakaj disciplinarna kazen, ki ste jo dobili, izgubi v treh letih — in ne šele v petih letih! — svojo škodljivo moč. — To je pa malenkost, ako se nakaže kvinkvenija za vsak dan ali šele za vsak mesec. Res je v nekem slučaju upravno sodišče za vsak dan odločilo. Ker pa nakazujejo plačo le za cele mesece, se utegne z ozirom na zakone upravno sodišče vbodoče izreči za cele mesece.

L.

Vprašanje:

Okrajni šolski svet mi je priznal zakonito stanarino, ker se je krajni šolski svet branil urediti mi stanovanje po zakonitih določilih.

1. Kaj naj storim, da dobim pravico do priznane stanarine?

2. Če zapustim sedanje stanovanje, ali se smem kje v bližini začasno naseliti tudi v takem stanovanju, ki ni kompetentno, ne da bi izgubil pravice do stanarine?

V. P.

Odgovor:

Lahko se preselite v drugo stanovanje, kakršnokoli, ako je odlok okrajnega šolskega sveta že pravomočen, kar velja v tem slučaju, če se ni krajni šolski svet pravočasno pritožil zoper odlok omenjene gosposke.

* * *

Vsakemu vprašanju mora biti priložena znamka za 20 h. To ponavljamo še enkrat. Kdor ne izpolni tega pogoja, mu ne odgovorimo. Tudi to ponavljamo še enkrat.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je priredilo dne 16. januarja letošnje drugo mesečno zborovanje (učiteljski večer), ki je pri njem predaval g. šolski svetnik prof. dr. Janko B e z j a k „o Kernovi teoriji in nje pomenu za stavkovo analizo“. Zborovanje je bilo precej dobro obiskano, pa vendar bi bilo lahko še mnogo boljše. „Večer“ je otvoril društveni predsednik tovariš Jakob D i m n i k, ki je vse prisotne toplo pozdravil, posebno še g. monsignora T o m o Z u p a n a, ki je kot vnet šolnik in učiteljski prijatelj dobro znan med kranjskim učiteljskim svetom še izza dobe, ko je bil član deželnega šolskega sveta ter je kot tak vedno

dragevolje zastavil svojo vplivno besedo na korist ljudskemu učiteljstvu. Dalje pozdravlja društveni predsednik tudi prav toplo g. šolskega svetnika dr. Janka Bezjaka, poudarjajoč, da je glas o njegovem dobrem imenu, ki si ga je pridobil med štajerskim učiteljstvom, prišel že davno tudi na Kranjsko. Znano je kranjskemu učiteljstvu, kako je današnji predavatelj v družbi svojega prijatelja, g. ravnatelja Schreinerja, potoval iz okraja v okraj, od zborovanja do zborovanja ter poročal pri teh zborovanjih o vseh modernih pojavih na pedagoškem polju ter navduševal učiteljstvo za učiteljski stan in poklic. Zato ga predsednik v imenu „Ljubljanskega učiteljskega društva“ tem presrečneje pozdravlja ter mu kliče: Dobrodošel med ljubljanskim in sploh med kranjskim učiteljstvom! (Odobrovanje.)

Svojo odsotnost je opravičil g. dr. Fran Ilešič, ki je bil zaradi neke odborove seje zadržan priti k zborovanju, ki je pa po končani seji prišel v našo družbo, ki jo navzlic svoji akademski izobrazbi vedno rad poseča. In to nas veseli!

Predavanje g. šolskega svetnika je bilo jako zanimivo. Najprej se je bavil z zgodovino te teorije, ki je dandanes še vse premalo znana in še celo imenitni šolniki se, žal, premalo menijo zanjo. Ker je našim čitateljem Kernova teorija, oziroma izvajanja gospoda predavatelja o tej teoriji, znana že iz „Popotnika“ in „Šolske Matice“, zato ne bomo obširneje pisali o nji. Poudarjamo ponovno, da so bili vsi prisotni s predavanjem jako zadovoljni ter se je vnela živahna debata, ki so se je udeležili večinoma vsi udeleženci. G. šolski svetnik bo svoje zanimivo predavanje nadaljeval pri tretjem učiteljskem večeru, ki bo dne 16. februarja. In takrat: na snidenje!

Ljubljansko učiteljsko društvo ima v sredo, dne 30. januarja, ob osmih zvečer, v restavraciji hotela „Južni kolodvor“ svoj redni letni občni zbor z običajnimi odborovimi poročili in volitvami. Po teh točkah predava tov. K. W. ider „o šolskem redu za ljubljanske slovenske ljudske šole“. Ta točka bo na dnevnem redu letošnje okrajne učiteljske konference. K mnogobrojni udeležbi vabi **O d b o r.**

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj je preložilo zborovanje na nedeljo 17. februarja, ker se vrši dne 2. februarja sestanek štajerskega učiteljstva v Gradcu. **O d b o r.**

Književnost in umetnost.

Knjige „Slovenske Šolske Matice“. „Slovenska Šolska Matica“ nas je razveselila s tem prelepim književnim darom:

1. „Pedagoški Letopis“. Uredila H. Schreiner in dr. J. Tominšek.

2. „Nazorni nauk“. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. Prvi del: Nazorni nauk za prvo šolsko leto. Uredila H. Schreiner in dr. Fr. Ilešič.

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. 6. snopič (konec). Sestavil dr. Matevž Potočnik.

4. „Didaktika“. (Obče in posebno ukoslovje). 1. del: Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli. Spisal dr. J. Bezjak.

5. „Didaktika“. (Obče in posebno ukoslovje). II. del: Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli. Spisal H. Družovič.

Vse te knjige so temeljita strokovna dela, ki so v čast „Slovenski Šolski Matici“.

Politiški pregled.

* **Razpust našega državnega zbora** se izvrši dne 30. t. m. Zasedanje ne bo zaključeno s prestolnim govorom, marveč predsednik Vetter bo imel na omenjeni dan zaključni govor o delovanju državnega zbora, ki bo na to razpuščen. — V parlamentarnih krogih govore, da pride v novo poslansko zbornico komaj polovica članov sedanjega parlamenta. — V vsi državi se že začinja živahno volilno gibanje. Vse stranke se pripravljajo na velike boje, vse stranke upajo, da izidejo iz teh bojov z zmago. Mnogo jih ne upa zaman, mnogo pa se jih — vara.

— Državni zbor deluje te zadnje dni svojega življenja z mrzlično naglico. Premlel je že zakon o volilni svobodi, končal tudi zakon o „*numerus clausus*“. Klerikalni poslanci bi radi spravili pod streho kongruo: stara zbornica naj da poslednje darilce — deset milijonov kron! Duhovščina se jim ob prihodnjih volitvah izkaže gotovo hvaležno!

* **Zakon o volilni svobodi.** 1. Volilni shodi. Kdor hoče sam ali z drugimi preprečiti kandidatu ali poslancu, da govori ali poroča na javnem shodu, kdor brani na shod upravičenim osebam, kdor moti na shodu ali se upira rediteljem, more dobiti tudi tri mesece zapora, kdor pa sam ali z drugimi prepreči shod, more dobiti tudi šest mesecev. Globa od 10 do 200 K pa je določena onemu, ki se nepozvan, neopravičen vtihotapi na shod volilcev, povabljenih gostov ali članov kakega društva z namenom, da bi motil zborovanje ali če se upre rediteljem. Ko so razpisane volitve za državni ali deželni zbor, se mora ta zakon javno razglasiti v vseh občinah volilnega okraja. — 2. Podkupovanje. En mesec do šest mesecev strogega zapora dobi, kdor ponudi, obljubi, izplača ali pa uzame darilo, da bi s tem vplival v določenem smislu na izid volitve. — 3. Pijača in jed. Razvada, da stranke s pijačo in jedjo vabijo volilce v svoj tabor, je napotila odsek za volilno preosnovo, da je zahteval, da mora zakon prepovedati to sredstvo agitacije. Zato je odsek sklenil nov paragraf, ki strogo prepoveduje na dan volitve v gostilnicah ali drugih javnih prostorih brezplačno ali le za navidezno plačilo volilec deliti pijačo ali jedila. Prestopke kaznuje politiška oblast z globo 10 do 200 K. Ako se dokaže, da je prizadeti imel namen, vplivati na volitev, je pristojna kazenska sodnija; politiška oblast pa razsoja, ako ni jasen namen podkupovanja. — 4. Prisiljevanje. § 5. določa strog zapor do 6 mesecev tistemu, kdor upliva na volilce, kdor jih sili z obljubami in grožnjami, da ali ne volijo ali pa volijo določenega kandidata. Kaznjiv je torej že poizkus vplivanja za grožnjo volilec, da bi on ali tretja oseba trpela na svoji časti, prostosti, imetju ali dohodkih. Ako pa to prisiljevanje ali strahovanje dožene svoj namen, ako je torej volilec ali njegov somišljenik imel v istini kako škodo, se more kazni raztegniti tudi na eno leto zapora. Ista kazni je določena tudi za osebo, ki po volitvi v označenem smislu škoduje volilec, ki ni volil po njeni želji. — 5. Krive vesti. Zaprt more biti en teden do treh mesecev, kdor z namenom širi krive vesti v kraju ali času volitev o kandidatu ali sploh o rečeh, ki morejo vplivati na izid volitev. — 6. Druge določbe. Stroga kazni za dene onega, kdor nalašč ponaredi ali pretvori glasovanje, glasovnice, legitimacije, kdor kakorkoli ovira volilno pravico, da si n. pr. pridrži glasovnico ali legitimacijo, kdor glasovnice odstrani, raztrese ali raztrga, da prepreči uspeh volitve, kdor zve z nepoštenimi sredstvi, kako so volili drugi, kdor protizakonito zapreti kandidatu s škodo na telesu, časti, prostosti, imetju, da se odpove kandidaturi. — Vsi člani volilne komisije in zapisničarji so uradniki v smislu § 101. kaz. zak. in uživajo zakonito varstvo. — Kdor je kaznovan v naštetih slučajih (izvzemši § 4. o pijači in jedi), izgubi aktivno in pasivno volilno pravico za pet let. — Vse to se lepo glasi, ako le ne bodo vseh teh določb ob gotovih slučajih ignorirali. Da imajo gotovi ljudje tudi gotove namene, se je že pokazalo ob sklepanju tega zakonskega načrta. V § 18. je odsek za volilno reformo predlagal, da v slučaju, ako državno pravdnštvo ne bi hotelo postopati, sme prizadeta oseba vložiti subsidiarno tožbo. To pa privilegirancem ni bilo všeč, zato so to odločbo zavrnil. — Vsekakor doživimo pri prihodnjih volitvah marsikaj.

* **Zakon o volilni reformi** bo sankcioniran najbrže dne 2. februarja.

* **V češki deželni šolski svet** je izvoljen kot zastopnik mesta Brna socijalni demokrat posl. H y b e š. To je v Avstriji prvi socijalni demokrat, ki je član deželnega šolskega sveta.

* **Hrvaška socialna demokracija** zadnja leta prav lepo napreduje. Ponehali so notranji prepiri, ki so slabili delavnost. Vse delo je sedaj koncentrirano v organizaciji delavstva.

* **Ogrska tolerantnost.** Pri razpravi o naučnem proračunu v ogrski poslanski zbornici je poslanec Geza Hellebronth zahteval, da se mora zapreti vseh 3371 ljudskih šol, kjer počujejo v „tujih jezikih“, in 1774 šol, kjer sploh ne počujejo madjarščine. Dejal je, da so te šole „gnezda izdajstva“.

* **Jezuiti in Nemčija.** Pariški „Matin“ poroča iz Berlina, da so poslali jezuiti z otoka Wight veliko vsoto v volilne namene katoliški stranki v Nemčiji. Ti jezuiti so Francozi. Da so poslali denar rajši v Nemčijo nego v „zatirano“ Francijo, je dokaz, da nimajo nikakega upanja, da bi jim še kdaj odprli vrata Francije, pač pa upajo, da jim Germanija odpre vrata na stežaj.

* **Španska vlada in anarhisti.** Španska vlada je naprosila evropske vlade, naj pazijo na mednarodne anarhiste povodom krsta prvega otroka španske kraljevske dvojice. Španska policija je bila obveščena, da se je osnovala anarhistička zarota, da vrže v zrak stolno cerkev v Madridu, v kateri se bo vršil krst.

* **Kongres anarhistov v Nemčiji.** Iz Berlina javljajo, da nameravajo anarhisti prirediti za velikonočne praznike v Nemčiji velik kongres. Ni pa še znano, kje se bo vršil kongres.

* **Francija.** V Parizu so se sešli francoski škofje, da se posvetujejo o reorganizaciji cerkvenih razmer na Francoskem. Na shod je došlo 80 škofov. Zborovanje je trajalo ves teden. — Na Francoskem odpravijo vojna sodišča.

Vestnik.

Shod štajerskega učiteljstva. Z ozirom na ta shod piše „Domovina“: Učiteljstvo je eden najvažnejših činiteljev v narodnem življenju, posebej pa še pri naših razmerah na Štajerskem. Ker pa more ono samo tedaj uspešno in plodonosno delovati za naše narodne težnje v takem obsegu, kakor bi to želeli od njega, ako ga netarejo neusmiljene gmotne skrbi, želimo našemu učiteljstvu v tej akciji popolen uspeh!

Umrlí minister pl. Hartel je ostavil dunajskemu vseučilišču 40.000 K. — To je bil prvi minister, ki je javno v parlamentu priznal potrebo slovenskega vseučilišča.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo „Učiteljskega konvikta“ so darovali: Hranilnica in posojilnica v Dolu na Štajerskem 10 K; vesela družba v Št. Petru pri Rudolfovem zložila 10 K 14 h; veselo omizje na Jesenicah v gostilni g. J. Mesarja zložilo 2 K 70 h. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za „Učiteljski konvikt“ so plačali: tovariš Josip Hribar, nadučitelj pri Sv. Jerditi nad Laškem (3 K); tov. Mihael Kalan, nadučitelj in tov. Roza Jelenčeva, učiteljica v Št. Petru na Krasu. Živili!

Za „Domače ognjišče“ se kaže med učiteljstvom veliko zanimanje. Nekateri tovariši so se že odzvali naši prošnji ter nam poslali naslove tistih staršev iz dotičnega okraja, ki se bodo najbrž naročili na ta list za starše in vzgojevalce mladine. Upamo, da dobimo iz vseh krajev slovenske domovine dovolj naslovov in naročnikov, kar je pa, seveda, odvisno od delavnosti učiteljstva. Torej, tovariši in tovarišice, le pridno nabirajte naročnikov, da pridemo tem potom v stik z ljudstvom. „Domače ognjišče“ bo izhajalo kot mesečnik in bo veljalo 2 K na leto.

Za „Učiteljski konvikt“. Vsa šolska vodstva na Kranjskem so prejela zadnje dni od odbora „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“ to-le prošnjo: „P. n. Vljudno podpisani odbor si dovoljuje prositi Vas za letnino 2 K za l. 1907. Gg. nadučitelje, oziroma nadučiteljice večrazrednih šol pa prosimo še posebej, da blagovolijo pobrati letnino tudi pri učiteljstvu dotične šole ter nabrano vsoto plačati na bližnji pošti na priloženi ček poštnohranilničnega urada. V Ljubljani, meseca januarja 1907. Odbor „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta.“ Tako prošnja bodo prejela meseca februarja tudi vsa šolska vodstva na Sp. Štajerskem in na Primorskem. Upamo, da bo imela prošnja boljši uspeh kakor lansko leto. Bog daj!

V Zagorju na Pivki so imeli v nedeljo, 20. t. m. prav dobro obiskan roditeljski večer. Predaval je tovariš Rudolf Horvat „o vzgoji otrok v predšolski dobi“. Tako je prav! Le med ljudstvo!

Roditeljski večer priredi učiteljski zbor I. mestne šole v Komenskega ulicah v petek, dne 1. februarja, ob šestih zvečer.

Po nagovoru in pozdravu šolskega voditelja J. Dimnika predava g. katehet Anton Čadež o temi: „Mladina in alkohol“. Po predavanju bo razgovor s starši. — Tretji roditeljski večer bo prve dni meseca marca; predava g. učitelj Luka Jelenc o temi: „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati“. Pri četrtem letošnjem roditeljskem večeru pa predava g. dr. Bogdan Derč „o nalezljivih otroških boleznih“.

Odlikovanje. Tovariš Ivan Slana, nadučitelj v Gaishornu, načelnik in blagajnik društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“, je dobil zlati križec za zasluge.

V Spodnji Šiški zgrade novo šolo, ki je proračunjena na 118.971 K 94 h.

Obiteljski večeri, stariški večeri = Elternabende. Naš sotrudnik in tovariš, g. Janko Leban, se že dolgo let ozbiljno peča z jezikoslovjem. Kadar ga pa vse slovnice pust na cedilu, takrat se v dvomljivih slučajih obrne do P. Stanislava Škrabca, slavnega našega jezikoslovca, ki mu je pismenim potom požrtvovalen učitelj. — Tudi glede naše notice „Obiteljski večeri“ v predzadnji številki „U. T.“ se je gospod Leban obrnil do gosp. P. Stanislava Škrabca, zastopajoč mnenje, da je izraz „obiteljski večeri“ dober za nemški „Elternabende“. Obenem se je izjavil, da smatra množ. samostalnik „stariši“ za edino pravilen za nemško besedo „Eltern“. — Na to je veleučeni P. Stanislav poslal gosp. Lebanu sledeči odgovor: Visoko čislani gospod! Rad Vam pritrdim, da je za „Elternabende“ pravilen izraz „roditeljski večeri“, in če hočemo ostati pri tem, kar je v naši knjižni slovenščini že gotovo in sprejeto, moramo reči, da je to res tudi edino pravilen izraz. „Stariški večeri“ izpeljavati iz „nepietetnega stari“, kaker hoče g. J. St., to je nemo-goče! Iz „stari“ bi bil nov pridevnik le „starski“, kar pa ne vem, kaj bi moglo pomeniti; „elterlich“ pač nel Nov bi bil seveda tudi pridevnik „stariški“, vender bi se dal etimologično opravičiti. „Star“ ima v stari slovenščini v primerjavni stopnji nom. masc. stárêj, fem. stárêjši, gen. masc. stárêjša, fem. stárêjše itd. V naši slovenščini se êj, ker nenaglašen, nadomešča z i, kaker je n. pr. tudi dat fem. lêpi iz lèpêj; torej je pisati pred š v takih primerih za staroslovenski êj vedno i: stariši (= starejši), naj ima to adjektivni ali substantivni pomen, starši ne velja ne v enem ne v drugem. Od komparativnega debela na êjš = iš pa se dajo izpeljavati razne nove besede: starêjšina, manjšina, mánjšati, lèpšati itd. Po moji misli bi se dalo torej tudi iz stariši narediti s končnico -ski: stáriški (iz stariški, kaker moški iz možski). In to bi bilo pravzaprav tudi potrebno, ako hočemo za Eltern ohraniti domačo besedo stariši. Morda bi bili mnogi za to, da jo zavržemo ter nadomestimo z „roditelji“. Ali jaz mislim, da bolje storimo, da ne prenapolnimo naše slovenščine z besedami na -itelj in -atelj, ker jih v resnici niti prav izrekovati ne znamo. Kaker kaže prekmurščina in hrvaška kajkavščina, bi se morale pri nas take besede zvrševati na trdi t (= w), prav kaker prijatel (= prijat'w). Ako pa hočemo na vsak način imeti hrvaško mehko končnico lj, bi morali tudi e pred njim čisto izgovarjati, ne pa kot polglasnik po zgledu primerov kaker mitelj, škratelj itd. torej ne: rodičlj, učičlj, pisatlj, kaker se navadno sliši. Po vsem tem bi bil jaz torej venderle za „stáriške večere“, morda bi se ob enem z novo rečjo dala vpeljati tudi nova beseda. Iz serca Vam želim, da bi se Vam na Vašem novem mestu v lepi Gorenjski v vsakem oziru prav dobro godilo S prijateljskim pozdravljenjem Vam vedno vdani P. Stanislav Škrabec. 16./1. 1907. — K temu ne precrečemo drugega kakor: Roma locuta, causa finita!

Razgled po šolskem svetu.

— **Hrvatje in slovenska poljedelska šola na Spodnjem Štajerskem.** Z Dunaja poročajo, da so bili hrvaški poslanci pri ministru za poljedelstvo ter ga prosili, naj bi delal na to, da bi tudi Hrvatje mogli na slovenski poljedelski šoli na Spodnjem Štajerskem polagati izpite, ker je minister obljubil, da to šolo v kratkem ustanove.

Listnica uredništva.

V Trst. Za danes nam je došlo prepozno, zato objavimo prihodnjič. Prosimo, pošljite večkrat kaj! Pozdrav! — Stremil. Danes imamo premalo prostora, zato priobčimo danes teden. — Melanholični humorist. Če bo le mogoče, že prihodnjič, sicer pa 8. februarja. Pozdrav!

Listnica upravnništva.

Cenjeni tovariši! Drage koleginja!

Prisrčna hvala Vam vsem, ki ste mi poslali novoletna voščila! Dal Bog, da se uresničijo! Posebno pa zahvaljujem vse tiste, ki ste se odzvali mojemu zadnjemu listku s tem, da ste poslali naročnino za „Tovariša“ že za tekoče leto. In to ni bilo tako lahko — poslali ste morali kar 16 — 24 — 30 K, da ste poravnali ves dolg!! Med temi je vrla koleginja, ki je poslala kar 25 K, pa je s tem nevede plačala 1 K že za 1908 — tedaj kar skoro preveč!

Kje pa ste še ostali? Še štirikrat- petkrattoliko Vas mora bitil!

Tu ste trije — štirje na eni šoli pa mi pošljate četrtletno po 2 K. Prvič — vsa šola 1 iztis „Tovariša“, drugič — štirikrat pišete nakaznico in plačujete groše in tretjič — meni napravljate štirikratno delo! Vsi štirje bi pa vendar zmogli na enkrat 8 K.

Vzemite za vzgled druge! Tu sta mož in žena na eni šoli, pa sta naročena oba na „Tovariša“, pa ga tudi redno plačujeta!

Drugi si vzemite za vzgled že mnogo let vpokojenega kolego iz Št. Vida nad Vipavo, ki je še vedno zvest „Tovarišu“ in vedno točen plačnik!

Nek tovariš iz Trbovelj poslal je 22. decembra 1906 naročnino 8 K, ne da se je podpisal. Naj se oglasi!

Tri pomote so se izvršile vsled tega, da nisem prejel odrezkov dotičnih položnic. To morem uravnati šele, ko dobim pojasnilo od poštne hranilnice. Prosim potrpljenja.

Tovariši, agitujte za naš list! Na ovitku prihodnje številke bo izkazana naročnina, prosim pazite na to!

Kdor hoče prejemati „Tovariša“ še nadalje, določijo naj nam naročnino vsaj do 8. februarja!

V upu, da ustrezete tej opravičeni želji, Vas vse prav prisrčno pozdravlja Vaš tovariš Črnagoj.

Barje, 24. januarja 1907.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 132. Kranjsko. (21) 1

V krškem okraju se razpisuje s tem učno mesto na štirikrazredni ljudski šoli v Št. Jerneju v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 16. februarja 1907.

Prosileci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z zdravnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 16. januarja 1907.

Št. 50. Štajersko. (22) 1

Na štirikrazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Grobelnem (III. krajni razred) se s pričetkom poletnega tečaja 1907 mesto nadučitelja stalno popolni.

Prositelji za to službo naj pravilno opremljene prošnje vložijo predpisanim službenim potem do dne 15. svečana 1907 pri krajnem šolskem svetu v Št. Vidu.

C. kr. okrajni šolski svet Šmarje pri Jelšah, dne 15. januarja 1907.

(19) 2

Poskusite in priporočite izdelke

Vydrove tovarne hranil v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26—1

V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621.62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283.89
Rezervne in poroštvne zaloge	34.791.584.99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391.24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781.48
Izplačana dividenda členom življenjskih oddelkov l. 1905	206.296.40
V vsem pa doslej	1.606.893.21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509.80
V 37letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383.75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gospoke ulice št. 12.

Naš denarni zavod.

(7) 24—2

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—¹/₂7. ure zvečer ali pa vsak dan potem poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4·32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsaki 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	18 " " " " 17 " " 6 " " 18. " 3 " 56 "
C	24 " " " " 23 " " 50 " " 24. " 4 " " "
D	38 " " " " 37 " " 3 " " 38. " — " 66 "
E	46 " " " " 45 " " 2 " " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	60 " " " " 59 " " 2 " " 60. " — " 70 "
G	70 " " " " 69 " " 1 " " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	85 " " " " 84 " " 1 " " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice šte. 5.

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenike

Nasprotni in tovarniški promet.

LAK za šolske table, **OLJE** proti prahu, pri-
črn in medel znano najboljše

prodaja (16) 50-2

Adolf Hauptmann,
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja
v Ljubljani.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14
(poleg stare g. Urbančeve trgovine)
priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;
tudi raznovrstno (1) 52-4

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52-4 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice šte. 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznано najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

ALOJZIJ KORSIKA,

odlikovano umetno in trgovsko vrtnarstvo

(17) 3-2 v Ljubljani.

Edina na Kranjskem strokovno urejena

semenska trgovina,

ki ima čez 460 vrst najboljših poljskih, zelenjadnih
in cvetličnih semen, za katere kakovosti jamčim, ter
se prodajajo na drobno in na debelo. Izdelujem tudi

šopke in vence,

sveže in suhe, s trakovi in napisi. **Velika zaloga**
raznovrstnih cvetic v loncih in mnogovrstne druge
predmete po najnižjih cenah. Cenik za leto 1907 se
dobiva brezplačno.

Priporočam se velecenjenemu učitelstvu za obilno
naročbo in se zopet zavežujem — kakor prejšnja
leta — plačati za učiteljski konvikt 5% od
izkupička, ki ga bom iztržil od p. n učiteljstva.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Učiteljskim knjižnicam, čitalnicam, bralnim in
izobraževalnim društvom priporočamo senzacionalni
roman (18) 2-2

Pod spovednim pečatom.

Spisal Hans Kirchsteiger. Z avtorjevim dovoljenjem
poslovenil Etbin Kristan.

Cena 2 K 60 h. I. knjiga. Cena 2 K 60 h.

Prodaja: L. Schwentner v Ljubljani, A. Gabršček v
Gorici in založništvo časopisa »Naprej!« v Idriji.

Širite to knjigo med ljudstvom!

Čevljarški učenec

ki je zadostil šolskim zahtevam ter je lepega vedenja, pripo-
ročen od kakega g. učitelja, sprejme se v pouk. — Hrana z
vso oskrbo mu je na razpolago brezplačno pri mojstru.

Kje, izvedeti je v pisarni „Učiteljske tiskarne“. (9) 4-4